

Ympäristöministeriö
kirjaamo@ym.fi

Viite Lausuntopyyntö VN/12128/2019

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousyksikkö alueellisenä kalatalousviranomaisena antaa lausunnon hallituksen esityksestä luonnonsuojelulain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

1 Luku Yleiset säännökset

Luonnonsuojelulain luonnosesityksen yleiset tavoitteet ovat hyviä. Esityksen yhtenä tavoitteena on luonnonvarojen ja luonnonympäristön kestävä käytön tukeminen. Kalastuslailla on sama tarkoitus. Kalavaroiden käyttöä ja hoitoa tuleekin ohjata ja tehdä kalastuslain perusteella. Tulee varoa säätämästä päällekkäistä lainsäädäntöä.

2 Luku Luonnonsuojelun viranomaiset ja muut toimijat

Esityksen **10 §** säädetään luonnonsuojelun valtion viranomaisista. Sen mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus käyttää luonnonsuojelun yleistä puhevaltaa. Kalastuslain mukaan ELY-keskuksen, joka toimii kalatalousviranomaisena, tehtävänä on mm. valvoa yleistä kalatalousasetusta sekä edistää kestävä kalastusta ja kalavaroiden hoitoa. Luonnonsuojelulakia tai lain perusteluja tulee tältä osin tarkentaa niin, kalatalouden, kalastuksen ja kalavaroiden osalta yleistä puhevallan käytöstä vastaa edelleen ELY-keskuksen alueellinen kalatalousviranomainen.

3 Luku Luonnonsuojelusuunnittelu

Esityksen **15 §** säädetään vapaaehtoisen luonnonsuojelun toimenpideohjelmista. Siinä esitetään, että eliölajien suojelua ja niiden tilan parantamista varten voidaan laatia toimenpideohjelmiä. Kalastuslain 34 § säädetään valtakunnallisista kalavaroiden hoito-ohjelmista, joilla varmistetaan kalavaroiden kestävä käytön ja hoidon toteutuminen. Luonnonsuojelulain ja kalastuslain mukaiset toimenpideohjelmat eivät saa muodostaa päällekkäistä lainsäädäntöä. Euroopan unionin yhteisen kalatalouspolitiikan perusteella myös voidaan laatia kalalajikohtaisia suunnitelmia, joilla vaikutetaan kalakantojen kestävä käyttöön ja meriekosysteemin suojeluun. Luonnonsuojelulain 15 § tulee mainita, että kalavaroiden (koskee myös rapua ja nahkiaista) hoito- ja toimenpidesuunnitelmat tehdään kalastuslaissa (34 §) säädetyn mukaisesti.

Luku 6 Luonnonsuojelualueet

Luonnonsuojelulakiesityksen **48 §** mukaisessa yksityisen luonnonsuojelualan perustamisessa tulee aina tehdä valituskelpoinen hallintopäätös, koska alueen perustaminen vaikuttaa alueen ja mahdollisesti sen viereisten maa- ja vesialueiden yleiskäyttöoikeuksiin. Jos yksityinen luonnonsuojelualue sisältää vesialueita, päätöksellä on todennäköisesti aina vaikutuksia suojeltavan alueen ulkopuolelle.

Pykälään tai sen perusteluihin tulee lisätä täsmennys, että kalastuslain 7 §:n mukaisia yleiskalastusoikeuksia ei voida kieltää yksityisen luonnonsuojelualan perustamispäätöksellä tai sopimuksella rauhoitusmääräyksistä. Pykälän perusteluihin tulisi lisätä, että yleiskalastusoikeuksien kieltämistä voidaan hakea vain kalastuslain 54 §:n mukaisesti kalatalousviranomaiselta. Kalastuksen säätelyn selkeyden vuoksi ei tule säätää kalastuslaille päällekkäistä lainsäädäntöä. Kalatalousviranomaiselle, kalastuksen valvontaviranomaisille ja kalastuksenvalvojille sekä kalastajille syntyy vaikea tilanne tietää kalastusrajoituksista, jos niitä tehdään kahden eri lain perusteella ja kahdessa erilaisessa viranomaisprosessissa.

Luonnonsuojelulain **49 §** säädetään yksityisen omistaman alueen määräaikaisesta rauhoittamisesta, joka tehtäisiin ELY-keskuksen ja yksityisen maanomistajan välisellä sopimuksella. Pykälään tulee lisätä täsmennys, että kalastuslain 7 § mukaisia yleiskalastusoikeuksia ei voida kieltää 49 § mukaisella sopimuksella. Yleiskalastusoikeuksia voidaan rajoittaa vain kalastuslain perusteella. Kalatalousviranomaisen voi päätöksellään rajoittaa yleiskalastusoikeuksia, jos se on tarpeen. Ei ole perusteltua säätää päällekkäistä tapaa kieltää kalastuslain 7 § mukainen kalastus sopimusmenettelyn avulla.

Luonnonsuojelulain esityksen **53 §** on kalastuksen osalta epäselvä. Pykälän ensimmäisessä virkkeessä sallitaan kalastus luonnonsuojelualueella, mutta virkkeen loppuosassa (jollei jäljempänä tässä pykälässä toisin säädetä) se kielletään. Pykälän 3 momentissa kielletään eläinten tappaminen, pyydystäminen ja hätyyttäminen. Tämä ei liene kalastuksen osalta pykälän tarkoitus. Pykälää täytyy tarkentaa niin, että pykälän 3 momenttia ei sovelleta kaloihin mukaan luettuna ravut ja nahkiainen.

Pykäläesityksessä olevaa kalastuksen rajoittamista yleisellä vesialueella tulee tämentää. Sanamuodon tulee kuulua: ”jos kalastus merkittävästi vaarantaa alueen perustamistarkoitusta tai aiheuttaa merkittävää haittaa alueen muulle käytölle”.

Pykälän 4 momentin mukaisia alueita perustetaan valtion omistamille alueille, joilla kalastuksen järjestämisestä vastaa Metsähallitus. Näillä alueilla kalastuksen rajoittamiseen ei tule luoda rinnakkaista järjestelmää vaan kalastuksen rajoittaminen pitää tehdä kalastuslain mukaisesti.

Pykäläesitystä täytyy korjata siten, että kalastuslain 8 §:n 1 ja 3 momentit koskevat merialuetta. Valtuutus koskee siis vain merialuetta.

Luonnonsuojelulakiesityksen **60 §** säädetään mm. luonnonsuojelualuetta koskevista kieltojen ja rajoitusten merkitsemisestä. Jos luonnonsuojelulain perusteella annettu rajoitus koskee jollakin tapaa kalastusta, rajoituksesta tulee ilmoittaa alueelliselle kalatalousviranomaiselle, joka tarvittaessa merkitsee rajoitukset Kalastusrajoitus.fi -sivustolle. Pykälän perusteluihin on syytä tehdä asiaa koskeva täsmennys.

Luonnossuojelulakiesityksen **62 §** säädetään yksityisen luonnonsuojelualueen lakikauttamisesta ja rauhoitusmääräysten lieventämisestä. Luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräysten lieventäminen on pykälän perusteella vaikeaa, vaikka alueen luontoarvot olisivat vähentyneet tai poistuneet kokonaan. Pykälässä ei oteta huomioon tilannetta, jossa luontoarvot ovat yleisesti parantuneen niin, ettei rauhoitukselle ole enää tarvetta tai tarve on oleellisesti vähentynyt.

Vanhat yksityisten luonnossuojelualueiden rauhoitusmääräykset tai -sopimukset sisältävät määräyksiä, jotka koskevat suoraa tai epäsuorasti kalastusta. Usein kalastusrajoitukset ovat epämääräisiä ja aiheuttavat epätietoisuutta yleiskalastusoikeuksien voimassaolosta. Ja kalastus on voitu kieltää kokonaan tai osittain vaikka siihen ei olisi alueen rauhoittamistarkoituksen perusteella tarvetta. Näiden vanhojen yksityisten suojelualueiden luontoarvot, joihin suojelu on perustunut, tulisi tarkistaa ja samalla tarkistaa kalastusta koskevien rauhoitusmääräysten tarpeellisuus sekä lainvoimaisuus.

Luku 8 Eliölajien suojelu

Lakiesityksen **71 §** sisältää eliölajien suojelua koskevan soveltamisalan. Kalalajien ja myös Suomeen istutettujen kalalajien sekä rapujen ja nahkiaisen rajaaminen soveltamisalan ulkopuolelle on perustelua. Näiden lajien pyyntiä ja hoitoa sekä istutuksia säädellään kalastuslaissa. Vieraslajien osalta on syytä harkita pykälän sisältöä niin, että vieraslajeja voi pyydystää.

Lakiesityksen **84 §** säädetään yleispoikkeuksesta rauhoitussäännöksistä. Pykälää tulee täsmentää siten, vaikka laki ei koske kaloja, rapuja ja nahkiaista niin, että tekstiin tulee lisätä kalatalous -sana seuraavasti: ”ei estä alueen käyttämistä maa- ja metsätalouteen sekä kalatalouteen”.

Lakiesityksen **85 §** säädetään poikkeuksista eliölajin suojelua koskevista säännöksistä. Pykälän oista momenttia tulee muuttaa niin, että poikkeus on tarpeen kalakannoille ja kalataloudelle koituvan vakavan vahingon estämiseksi. Kalavesi on tässä yhteydessä väärä käsite ja se ei käytännössä eroa pykälän vesistö -käsitteestä. Suojeltu laji voi aiheuttaa vahinkoja mm. kalastukselle tai kalankasvatukselle.

Pykäläesityksen 4. momentissa esitetty ELY-keskuksen poikkeuslupa tulee voida myöntää myös kalataloushaittojen johdosta eikä ainoastaan viljelmille aiheutuneiden haittojen vuoksi. Tekstiä tulee korjata seuraavasti: ”erityisen merkittävää vahinkoa viljelmille tai kalataloudelle.”

Luku 11 Ekologisen kompensaation toteuttaminen

Luonnossuojelulakiesitykseen on uutena säätelynä säännökset ekologisen kompensaatiosta. Esityksen 101 § ELY-keskuksen mahdollisuuteen myöntää poikkeuksia luontotyyppien suojelusäännöksistä, eliölajien suojelua koskevista säännöksistä ja yksityisen suojelualueita koskevista säännöksistä. ELY-keskus voisi asettaa päätöksensä ehdoksi hyvittävien toimien toteutuksen.

Ekologisen kompensaation toteuttamista tulee luvussa tai sen perusteluissa täsmentää niin, että kompensaatio ei koske vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisten lupien kalatalousvelvoitteita ja kalatalousmaksulla tehtäviä toimenpiteitä vaan ne rajataan luvun soveltamisalan ulkopuolelle. Lähtökohtana tulee olla, että kalataloudelliset haitat kompensoidaan alueella, johon hankkeen vahingollinen kalatalousvaikutus ulottuu. Ekologinen kompensaatio ei saa vaikuttaa luvissa määrättäviin kalatalousvelvoitteisiin tai kalatalousmaksun suuruuteen.

Vesitaloushankkeiden haitat kohdistuvat kala- ja rapukannan lisäksi aina kalastukseen ja kala- ja rapuvarojen hyödyntämiseen sekä hoitoon. Kalastusta on yleensä mahdotonta siirtää tai ohjata toisella korvaavalle vesialueelle. Kalastusoikeuden haltijan oikeutta hyödyntää kalastusoikeuttaan toisen omistamalla vesialueella ei voida toteuttaa. Korvaavan kala- tai rapukannan luominen uudelle vesialueelle, vaikka vesialue sijaitisi saman päävesistöalueen samassa vesimuodostumatyypissä, on käytännössä mahdotonta tai hyvin epävarmaa.

Luku 15 Muutoksenhaku

Luonnonsuojelulakiesityksen **136 §** säädetään siirtymäsäännöksistä. Siirtymäsäännöksiin tulee lisätä poikkeus, jonka perusteella muun valtion luonnonsuojelualueiden, yksityisten luonnonsuojelualueiden ja sopimusten perusteella perustettujen luonnonsuojelualueiden yleiskalastuskiellot puretaan. Näiden alueiden kalastuskiellot ovat epämääräisiä, vanhentuneita, aiheuttavat epätietoisuutta tai vaikeuttavat kalastusvalvontaa. Lisäksi osalla kalastusrajoituksista ei todennäköisesti ole selvää yhteyttä luonnonsuojelualueen perustamisen tarkoitukseen.

Kalatalouspäällikkö

Timo Takkunen

Kalastusbiologia

Hannu Salo

Tämä asiakirja KEHA/3712/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/3712/2021 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Salo Hannu 03.09.2021 12:03

Ratkaisija Takkunen Timo 03.09.2021 11:59